

Uurtje Cultuurtje

Winterse namiddagen met voordrachten over bijzondere onderwerpen. Van zaterdag 20 januari tot en met zaterdag 17 maart - 8 docenten van de Seniorenacademie (HOVO) treden eenmalig op voor de Harmonie.

Overzicht:

Uurtje Cultuurtje	1
Overzicht:	1
20 januari drs. Edward van der Tuuk (filosoof).....	1
27 januari drs. Michiel Hagdorn (literatuur- en muziekwetenschapper).....	2
3 februari drs. Gerry Mulder (Classicist).....	2
17 februari prof. dr. Bert Boeschoten (paleontoloog en geoloog)	3
24 februari dr. Anneke Mulder-Bakker (historicus en mediëvist)).....	4
3 maart dr. Julia Harvey (Egyptoloog)	4
10 maart dr. Tineke Looijenga (Oudgermanist)	5
17 maart drs. Remco Ekkers (dichter).....	5

20 januari drs. Edward van der Tuuk (filosoof)

Democratie in een nieuwe jas: een herbezinning op het referendum.

We kunnen constateren dat er veel onvrede bestaat over de huidige staat van de democratie. Niet zozeer over het systeem zelf, wel over de manier waarop politici en politieke partijen politiek bedrijven, over de rol van de (sociale) media, etc. Misschien moeten we constateren dat de representatieve (parlementaire) democratie functioneerde in een verzuilde samenleving, waarin het volk laaggeschoold en partijtrouw was, en de politieke elite als 'zaakwaarnemer' optrad. De 21e-eeuwse burger is echter beter geïnformeerd, mondiger en assertiever. Politici proberen daardoor de potentiële kiezer steeds meer naar de mond te praten, en zijn voortdurend op campagne om zich te profileren via zoveel mogelijk media-kanalen. Dit heeft echter een averechts effect. Misschien is de democratie toe aan een make-over, waarbij meer directe vormen van democratie het representatieve stelsel aanvullen.

Edward van der Tuuk

Edward van der Tuuk studeerde sociale filosofie, wetenschap & samenleving, en ethiek aan de Rijksuniversiteit Groningen. Zijn voorstel voor een coöperatieve wijkraad op basis van loting wordt momenteel in praktijk gebracht in de Groningse Oosterparkwijk.

27 januari drs. Michiel Hagdorn (literatuur- en muzikwetenschapper)

“Ein freier Held” Richard Wagners ideeën over ‘Der Ring des Nibelungen’

Der Ring des Nibelungen is een mythische cyclus van Richard Wagner (1813-1883), die ontstaan en ondergang van de hele schepping verbeeldt. Daarmee wilde Wagner aan zijn tijdgenoten, die hij beschouwde als gecorrumpeerd door macht en geld, een revolutionaire mythe voorhouden. Om hun de ogen te openen voor hun situatie en hen tegelijk op te roepen tot een betere en meer authentieke levenshouding. Daartoe greep Wagner terug op de Germaanse sagen rondom de held Siegfried: diens heldenleven en -dood leverde hem het model van een verlossersgestalte, die wordt geofferd omwille van een betere toekomst voor de mensheid.

Door Wagners opvattingen te plaatsen in de context van de Duitse 19^e-eeuwse (ideeën-)geschiedenis, bespreken we hoe deze hebben geleid tot het scheppen van *Der Ring des Nibelungen*. Dit kunstwerk bevat dus een grootse en ernstige visie, maar biedt tegelijk, nog afgezien van humoristische aspecten, intieme menselijke portretten. Bijvoorbeeld van de god Wotan als echtgenoot en vader. Daarover bekijken we een passage uit *Die Walküre*, zodat de lezing niet alleen theoretische verdieping brengt maar je ook laat genieten van Wagners sublieme dramatisering en muziek.

Michiel Hagdorn

Drs. Michiel Hagdorn is docent Duitse literatuur, muziek en (cultuur)geschiedenis; hij is sinds 1997 docent aan verschillende vestigingen van het HOVO (Hoger Onderwijs Voor Ouderen), onder meer de Senioren Academie voor Groningen, Friesland en Drenthe.

3 februari drs. Gerry Mulder (Classicist)

De appel van Eris en het Parisoordeel: aanleiding tot de Trojaanse Oorlog

Iedereen heeft wel eens gehoord van de Trojaanse Oorlog en Odysseus, die de list met het houten paard bedacht. En in onze taal gebruiken we nog steeds de uitdrukking “het paard van Troje binnenhalen.”

Wat was nou eigenlijk de aanleiding tot deze oorlog, die tien jaren duurde? Dat was een ordinaire ruzie tussen een stel Griekse godinnen: Hera, Pallas Athene en Aphrodite! En door wie werd deze ruzie veroorzaakt? Door Eris, de godin van de twist, die niet voor een feest werd uitgenodigd en toen uit woede een gouden appel de feestzaal inrolde, waarop geschreven stond: “Voor de mooiste.”

En Paris, zoon van de Trojaanse koning, moest de mooiste godin kiezen. Een hachelijke taak! Hij koos Aphrodite, omdat die hem de mooiste vrouw ter wereld beloofde. Dat was de schone Helena, koningin van Sparta. Deze Griekse vrouw werd door de Trojaanse Paris geschaakt en dat betekende oorlog!!!

Moeten we Helena nu als een instrument der goden beschouwen of als een femme fatale? Deze vraag wordt al meer dan tweeduizend jaar besproken....

Gerry Mulder

Gerry Mulder is classica en heeft jaren Klassieke Talen en Klassieke Culturele Vorming onderwezen. Tegenwoordig geeft ze cursussen Latijn en Klassieke Oudheid aan de Senioren Academie te Groningen.

17 februari prof. dr. Bert Boekschoten (paleontoloog en geoloog)

Ons soort mensen, antropologie als wijnproeverij

Er zijn veel mensen die denken dat met behulp van een determineerboek de ‘soort’ van een levend wezen is vast te stellen. Maar er bestaat geen geldige definitie van de biologische soort, nu niet en nooit, want de evolutie verloopt vloeiend. Een grote soortendenker was de 18^e-eeuwse Linnaeus, maar zijn tijdgenoot de Franse graaf van Buffon stelde al dat categoriseren niet deugde ter verklaring van de verschillende levende wezens, dat het slechts een middel is, geen wetenschappelijk doel, en dat soorten- ook van mensen - niet bestaan. In onze dagelijkse gedachtegang zijn de consequenties van evolutie nog nauwelijks verwerkt. In een lichtvoetige voordracht verkennen we hoe vanuit de diepe voorgeschiedenis van de mens onze visie op de mensheid helderder zou kunnen worden.

Bert Boekschoten

Bert Boekschoten is emeritus hoogleraar geologie en paleontologie. Hij werkte aan de RUG en nog steeds aan de VU. Een van zijn specialisaties is de vroege mens en de ontwikkeling van

mensachtigen tot de huidige Homo Sapiens Sapiens. Hij is ook nog steeds betrokken bij opgravingen in bv Afrika en geeft HOVO cursussen in Groningen en Amsterdam.

24 februari dr. Anneke Mulder-Bakker (historicus en mediëvist))

HEILIGEN OP DE KLEI De verhalen en de muurschilderingen

Wie wel eens een uitstapje gemaakt heeft naar het Groningerland en daar op de prachtige laat-romaanse kerkjes is gestuit, zal ontdekt hebben dat deze stuk voor stuk heiligennamen dragen: de Nicolaaskerk in Appingedam, de Stephanuskerk in Holwierde, de Laurentiuskerk in Baflo. Hebt u zich wel eens afgevraagd hoe die kerken toch aan die namen komen? Wie koos die heiligen als patroon voor kerk en dorp; en waarom?

Aan de ene kant kennen we in de stad Sint Maarten, de historisch gedocumenteerde oud-militair en latere bisschop van Tours. Een tijdgenoot liet over hem een gedetailleerde biografie na en zijn graf in Tours groeide uit tot een bedevaartsoord waar talloze wonderen gebeurden; een 'krachtcentrale', een plaats waar het heil lag opgetast en ieder het af kon tappen. Hij is de patroonheilige van de Martini. En daar tegenover Sint Nicolaas, patroon van de tweede parochiekerk in de stad, de Der Aa-kerk, een heilige van heel andere signatuur. Historisch gezien is er geen enkel betrouwbaar gegeven voor zijn levensloop beschikbaar, alleen wat verhalen, legenden. Er is ook geen authentiek graf, dus zo'n 'krachtcentrale' van waaruit hij kon opereren, ontbreekt bovendien. Dan zijn er in de late middeleeuwen de legendarische vrouwelijke heiligen, stuk voor stuk zeer populair, zoals Margaretha en Catharina van Alexandrië of Ursula met haar 11.000 maagden.

Anneke Mulder-Bakker

Dr. Anneke Mulder-Bakker doceerde tot 2005 middeleeuwse geschiedenis en middeleeuwse studiën aan de Rijksuniversiteit Groningen. Zij publiceerde vele boeken op het gebied van cultuur en religie, zoals *De kluizenaar in de Eik* (1995), *Gouden Legendes* (1997), *Verborgene Vrouwen* (2007). Zij is expert op het gebied van gender studies.

3 maart dr. Julia Harvey (Egyptoloog)

Walk like an Egyptian" - mogelijk of onmogelijk?

Egyptische kunst is zeer herkenbaar - maar waarom? Wat is er zo kenmerkend aan? Deze korte introductie legt de regels achter de kunst

uit, en hoe je de kunst kunt 'lezen'. Wij zullen ook een snelle blik werpen op periodes waar het 'mis' ging, onder andere de Amarna Periode en de Grieks-Romeinse Periode.

Julia Harvey

Julia Harvey is Egyptoloog en vertaler. Zij gaat regelmatig naar Egypte voor opgravingen, en leidt er reizen voor mensen die wat meer willen weten over het Oude Egypte. Voor haar promotieonderzoek bestudeerde ze Oud Egyptische houten beelden, en ze wordt regelmatig geraadpleegd door musea en verzamelaars overal ter wereld. Ze geeft sinds 1985 les aan Senioren, eerst in Engeland en tegenwoordig aan de Senioren Academie in Groningen.

10 maart dr. Tineke Looijenga (Oudgermanist)

Van spijkerschrift tot runen - geschiedenis van het alfabet

Het is zó vanzelfsprekend - ons alfabet, maar hoe is dat ontstaan? En hoe komen wij eraan? En horen die rare runentekens daar ook in thuis? Wat zijn runen eigenlijk? Het Germaanse runenschrift heeft een magische klank, maar is dat terecht? Is het eigenlijk niet gewoon een schrift, een alfabet? We gaan kijken hoe runen vroeger werden gebruikt, welke betekenis het schrift had voor de oude Germanen, en welke relatie er was met de Romeinen. Wie gebruikten runen en waarom?

Tineke Looijenga

Tineke Looijenga is afgestudeerd aan de RUG als Oudgermanist; dat omvat alle oude taalfasen van de Germaanse talen in de vroege middeleeuwen. Zij promoveerde op een onderzoek naar runen, het Germaanse inheemse alfabet, en hun archeologische en cultuurhistorische context. Tegenwoordig is zij HOVO docent.

17 maart drs. Remco Ekkers (dichter)

Een Engelse havik in Toscane

Iemand zei me dat ik in een vorig leven condottiere (kapitein van een huurleger in Italië, 14de eeuw) was geweest. Ik kreeg het aanbod om een maand in een schrijvershuis - Santa Maddalene, ten oosten van Florence - waar een baronessa woonde, te gaan werken. Onmiddellijk

dacht ik aan de condottiere en ik zocht op internet een aantal min of meer bekende huurkapiteins. Eén van hen was John Hawkwood uit Essex. De band Engeland - Italië sprak me aan. Er bleek voldoende literatuur over hem te bestaan. Wie was hij? Hoe kwam hij in Toscane? Waarom was hij zo beroemd dat men na zijn dood een retabel voor hem liet maken in de Duomo in Firenze?

De condottiere achtervolgde me en toen ik las over 'the meek and gentle 'Hawkwood: Diabolical Englishman' bij Francis Saunders, 'The gentle knight and his bloody deeds', besloot ik een tekst (een canto?) te schrijven over deze krijgsheer, zoon van een leerlooier/hoefsmid uit Essex.

Remko Ekkers

Remco Ekkers werd geboren in Bergen (NH) (1941); groeide op in Den Helder, studeerde Nederlandse taal- en letterkunde in Groningen. Doceerde letterkunde aan de Noordelijke Hogeschool en de Rijks Universiteit te Groningen. Poëzielessen aan het FLMD en de Groninger Schrijversschool. Cursussen en lezingen over letterkunde en mythologieën.

Meer informatie:

remcoekkers@planet.nl

remcoekkers.wordpress.com